

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра **_фінансового менеджменту та фондового ринку**

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності **072 Фінанси, банківська справа та страхування**
за освітньою програмою **Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування**
на тему: **«ГРОШОВО-КРЕДИТНИЙ РИНОК УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»**

Виконавець:

студентка_ЦЗВФН

Дзюбенко Валерія Вадимівна

/підпис/

Науковий керівник:

ст.

викладач_____

Іорга Світлана Миколаївна

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Забезпечення стійкого розвитку економіки та фінансової стабільності суб'єктів економічних відносин залежить від ефективного функціонування фінансового ринку держави та його складової – грошово-кредитного ринку. Актуальними є питанням дослідження функціонування грошово-кредитного ринку України, оскільки саме він виступає найбільшим сегментом фінансового ринку, а для ефективного функціонування економіки необхідна постійна та безупинна мобілізація, розподіл, перерозподіл тимчасово вільних грошових коштів фізичних і юридичних осіб, між різними секторами економіки. Таким чином, грошово-кредитний ринок виконує важливу функцію мобілізації тимчасово вільних грошових ресурсів і перетворення їх у реальний капітал, забезпечуючи потреби економіки в додаткових ресурсах.

Особливості функціонування грошово-кредитного ринку досліджували як вітчизняні, так й зарубіжні вчені: А. С. Гальчинський, В.М. Геєць, А. Гриценко, А.В. Демківський, А.О. Єпіфанов, В.В. Коваленко, Дж. Мітсберг, А. Мехлер, В. Міщенко, С.О. Маслова, А.М. Мороз, М.Ш. Савлук, В.Д. Лагутін, П. Лоу, Н. Островська, А. Сидоренко, В.М. Шелудько, І. Фішер та інші. Проте дискусійними залишаються питання щодо теоретичних знань з формування механізму грошово-кредитного ринку, якості надання фінансових послуг, впровадження сучасних фінансових технологій, обґрунтування грошово-кредитної політики. Актуальність, теоретична новизна та практична значущість дослідження цих питань визначили вибір теми кваліфікаційної роботи бакалавра.

Метою кваліфікаційної роботи є розробка теоретико-методичних засад та практичних рекомендацій щодо функціонування та перспектив розвитку грошово-кредитного ринку України.

Реалізація поставленої мети обумовила виконання таких завдань дослідження:

- систематизувати теоретичні підходи до визначення сутності та функцій грошово-кредитного ринку як сегменту фінансового ринку;
- дослідити структуру та інфраструктуру грошово-кредитного ринку;
- розглянути основні фінансові послуги комерційних банків на грошово-кредитному ринку;
- визначити індикатори грошово-кредитного ринку України;
- проаналізувати сучасні тенденції розвитку грошово-кредитного ринку України;
- побудувати математичну модель розвитку грошового ринку України;

- розглянути новітні тренди грошово-кредитної політики;
- визначити проблеми та перспективи функціонування грошово-кредитного ринку України.

Об'єктом дослідження є процес функціонування та розвитку грошово-кредитного ринку України.

Предметом дослідження є економічні відносини, які формуються на грошово-кредитному ринку України.

Методи дослідження. Теоретичну й методичну основу дослідження склали фундаментальні положення економічної теорії, методи діалектики, загальнонаукові й спеціальні методи, економіко-статистичні методи.

Інформаційну базу дослідження склали роботи провідних вітчизняних і зарубіжних учених з формування та розвитку грошово-кредитного ринку, законодавчі й нормативні документи, що визначають принципи організації та регулювання грошового ринку України.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (44 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 74 сторінки. Основний зміст викладено на 69 сторінках. Робота містить 8 таблиць, 20 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

В першому розділі «Теоретичні основи функціонування грошово-кредитного ринку» досліджено теоретичні аспекти функціонування грошово-кредитного ринку; визначено механізм функціонування грошово-кредитного ринку.

Грошово-кредитний ринок – це ринок, на якому формуються попит та пропозиція на гроші через регулювання мережі інститутів, що забезпечують взаємодію попиту і пропозиції грошей. Під грошовим-кредитним ринком також розуміється частина фінансового ринку, на якому відбувається торгівля короткостроковими та середньо-строкowymi фінансовими активами.

Грошово-кредитний ринок виконує ряд функцій: об'єднання дрібних грошових заощаджень населення, приватного бізнесу, зарубіжних інвесторів та формування значних великих фондів; трансформація грошових коштів позиковий капітал для фінансування капітальних вкладень у сфери матеріального та нематеріального виробництва; надання позик органам держави та населенню для покриття дефіциту державного бюджету для часткового фінансування житлового будівництва (іпотечне кредитування), споживче кредитування.

Грошово-кредитний ринок як сегмент фінансового ринку, на якому здійснюються: короткострокові депозитно-позичкові операції та середньострокові і довгострокові операції; обслуговування руху оборотних

коштів підприємств та організацій, короткострокових коштів банків, установ, громадських організацій, держави та населення.

У залежності від призначення й рівня ліквідності фінансових активів розрізняють два основних сегменти грошово-кредитного ринку: ринок грошей і ринок капіталів

На грошово-кредитному ринку взаємодіють три групи економічних суб'єктів: кредитори, позичальники та фінансові посередники.

Грошово-кредитний ринок із притаманною йому системою кредитно-фінансових інститутів є середовищем, в якому реалізуються відносини власності, формуються фінансові джерела економічного зростання, концентруються і розподіляються ресурси. Саме ринки грошей і позичкових капіталів забезпечують перерозподіл матеріальних ресурсів між різними галузями економіки, сприяють структурній перебудові суспільного виробництва.

Задовольняючи значний обсяг і широке коло інвестиційних потреб господарюючих суб'єктів, механізм грошово-кредитного ринку через систему ціноутворення на окремі інвестиційні інструменти виявляє найбільш ефективні сфери і напрями інвестиційних потоків з позицій забезпечення високого рівня дохідності капіталу, який використовується із цією метою. Фінансове забезпечення процесів інвестування полягає в створенні грошо-кредитним ринком умов для залучення фінансових ресурсів, необхідних для розвитку виробничої діяльності. Процес залучення фінансових ресурсів містить у собі як механізм накопичення капіталу, так механізм кредитування.

У другому розділі «Практичні аспекти функціонування грошово-кредитного ринку України» досліджено індикатори грошово-кредитного ринку України; проаналізовано сучасні тенденції розвитку грошово-кредитного ринку України; побудовано модель розвитку грошово-кредитного ринку України.

Вітчизняний грошово-кредитний ринок формується в умовах трансформаційних процесів в економіці країни, а механізм його функціонування визначає потенційні можливості впливу на економіку. З огляду на те, що грошово-кредитний ринок за інституційною ознакою являє собою специфічний спосіб організації та взаємодії елементів системи фінансового ринку, актуальним є створення відповідних фінансових інститутів, здатних забезпечити ефективний розвиток фінансового ринку країни і виконання ним основної функції – трансформації заощаджень в інвестиції.

Грошовий ринок відображає попит на гроші та їхню пропозицію. Під пропозицією грошей мають на увазі загальну кількість грошей, що перебувають в обігу і які об'єднані у грошові агрегати. Грошовим агрегатом є будь-яке сполучення із кількох ліквідних активів, що є альтернативними вимірниками грошової маси. Кожна країна має свої особливості щодо формування грошових агрегатів. Національний банк

України в своїй практичній роботі розраховує три грошові агрегати: М0; М1; М2; М3.

В Україні кількість готівки в обігу (грошовий агрегат М0) постійно збільшується. За шість років, з 2015 р. по 2020 р., вона зросла на 232 268 млн. грн, або на 82,2%, з 282 673 млн грн у 2015 р. до 514 941 млн. грн у 2020 р.

У 2020 р. в Україні спостерігалось зростання частки готівки в загальному обсязі грошової маси до 28,0%. Незважаючи на збільшення готівкового грошового обігу за останні чотири роки, з 2015 р. по 2020 р., намітилася тенденція до зниження частки готівки поза банками в загальній сумі грошової маси у 2019 р. Так, у 2019 р. її частка знизилася з 28,5% у 2018 р. до 26,7% у 2019 р., а у 2020 році знов підвищилася до 28,0%.

У 2015 та 2020 рр. в Україні спостерігалось зростання ВВП, темпи якого компенсували одночасне зростання готівки. Співвідношення готівки до ВВП отримало спадаючий тренд до 2019 р. та зростаючу тенденцію у 2020 р.

Грошові агрегати М0 та М1, в 2020 р. зросли порівняно з 2019 р.: М0 – на 33,9%, М1 – на 34,5%. Грошовий агрегат М2 та М3 також зросли: М2 – на 27,9%, а М3 – на 27,8%.

У 2015 році облікова ставка досягла найвищого значення, становлячи 22%, що на 7,5% перевищує показник 2014 року. У 2016 році почалася робота над стабілізацією економічної ситуації в Україні, що сприяло зниженню облікової ставки НБУ на 8%. У 2020 році НБУ обрав курс на реформування економіки України та стимулювання кредитування й облікова ставка була затверджена у розмірі 6 %.

Загалом за період 2015-2020 рр. спостерігається тенденція зросту обсягів депозитів як у корпоративному секторі, так й фізичних осіб. Обсяг депозитних коштів фізичних осіб зріс у 2020 році у порівнянні з 2019 роком на 24,42%, що відповідає 132 418 млн. грн. Водночас зберігалася позитивна тенденція до перевищення темпів зростання депозитів фізичних осіб над темпами зростання готівки в обігу.

Упродовж 2015-2020 рр. загальна тенденція щодо розвитку ринку депозитних вкладів фізичних осіб не змінилася. Банки продовжували нарощувати обсяги цих операцій, при цьому пропонуючи, в окремих випадках, дещо завищені процентні ставки за депозитами.

Протягом 2015–2020 років питома вага кредитних вкладень зростала поступово. Причиною незначного збільшення є орієнтація кредитної політики вітчизняних банків на стимулювання внутрішнього попиту на ринку

Клієнти банків нарощують депозити та кредити у національній валюті. За оперативними даними НБУ, у березні 2021 року корпоративні клієнти збільшили гривневі залишки на рахунках на 8,7 млрд. грн., фізичні особи – на 0,9 млрд. грн. Зростання гривневих вкладів у річному вимірі сягнуло 41% для корпоративного сектора та 24% – для роздрібного.

Аналіз кредитної діяльності вітчизняних банків дає змогу зробити висновок, що протягом 2015–2020 років закріпилися тенденції негативного впливу основних показників кредитної діяльності українських банків на процеси економічного розвитку, підвищення недовіри до банківської системи, недоступність кредитування протягом 2015-2018 рр., та часткове поживалення процесів кредитування у 2019-2020 рр.

Моделювання та прогнозування обсягів кредитування дозволило встановити залежність від зміни ВВП, рівня інфляції, прибутковості (збитковості підприємств).

У третьому розділі «Удосконалення механізму функціонування та розвитку грошово-кредитного ринку в Україні» визначено новітні тренди монетарної політики та перспективи розвитку грошово-кредитного ринку в Україні.

В процесі дослідження перспектив розвитку грошово-кредитного ринку України встановлено, що сьогодні грошово-кредитний ринок України є ключовою частиною фінансової системи країни, важливим елементом господарського механізму, де реформування ще не закінчилося. Саме грошово-кредитний ринок повинен відіграти важливу роль у створенні оптимального середовища для мобілізації й вільного переливання капіталів, нагромадження коштів для оптимізації розвитку економіки. Зроблено висновки щодо проблем та перспектив розвитку грошово-кредитного ринку України:

Проблеми, які мають місце на грошово-кредитному ринку України: низький рівень довіри інвесторів та кредиторів до банківської системи взагалі, через що банк не може залучити додатковий капітал в обіг на фінансовому ринку України; нестабільний рівень розвитку валютного ринку, де відбувається перевищення доларизації активів банківської системи; виведення капіталу за кордон; повільне збільшення міжнародних резервів; значне скорочення кількості українських банків та відповідне зниження якості надання банківських послуг.

В сучасних умовах грошово-кредитна політика НБУ має включати в себе системні і скоординовані заходи усіх інститутів з такими цілями: кількісний контроль за динамікою грошової маси; встановлення рівня купівельної спроможності національної валюти, за допомогою якою відбувається збалансування інтересів держави і інших суб'єктів господарської діяльності; розширення системи інституційних інвесторів та фінансових ринків; мотивація процесів накопичення обсягів вкладів населення до банківської системи; кредитування через інтенсифікацію кредитної активності банків; робота над забезпеченням стійкості банківського сектору за рахунок підтримання ліквідності банків за допомогою системи рефінансування; встановлення зовнішньої платоспроможності держави.

ВИСНОВКИ

Проведений в кваліфікаційній роботі аналіз сучасного стану та перспектив розвитку грошово-кредитного ринку дозволяє зробити наступні головні висновки теоретичного та практичного характеру.

Основними цілями подальшого розвитку грошово-кредитного ринку України є: зміцнення довіри до банківської системи з боку вкладників та інвесторів; зміцнення банківської системи України, підвищення її стійкості до криз; активізація діяльності банків із метою залучення коштів та їх трансформації в кредити для реального сектору економіки; поглиблення інтеграції грошово-кредитного ринку України в світовий фінансовий простір.

Для досягнення визначених цілей необхідно виконати такі пріоритетні завдання щодо розвитку грошово-кредитного ринку України: забезпечити прозорість функціонування банківської системи; підвищити рівень капіталізації банків; удосконалити систему управління ризиками та внутрішнього контролю; законодавчо забезпечити захист прав кредиторів, вкладників та позичальників; удосконалити практику регулювання та нагляду за банківською діяльністю; підвищити якість корпоративного управління в банках; розширити спектр та збільшити обсяг продуктів і послуг на банківському та фінансових ринках; запобігати та протидіяти легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму; продовжити роботу з адаптації банківського законодавства України до законодавства Європейського Союзу, рекомендацій Базельського комітету з банківського нагляду та інших міжнародних організацій.

Наведені пропозиції сприятимуть подальшому розвитку грошово-кредитного ринку України. В цілому розроблені у кваліфікаційній роботі заходи з удосконалення механізму функціонування грошово-кредитного ринку в Україні є актуальними та потребують вирішення на сучасному етапі економічного розвитку.